

(A)

(N^r 28.)

BELGISCHE SENAAT.

BUITENGEWONE ZITTIJD VAN 1892.

**Herziening van artikelen 47, 53, 56 en 26 der
Grondwet.**

TOELICHTING

door den Heer Achille Legrand, van zijn voorstel tot Grondwetsherziening.

MIJNE HEEREN,

Het verzoeg, gevoegd bij het ontwerp tot herziening van artikel 47, hetwelk ik de eer had aan de Commissie van den Senaat te onderwerpen, moge volstaan en mij eene uitgebreide toelichting sparen.

Ik zal er mij bij bepalen eenvoudig de redenen op te geven die mij aanspoorden dat ontwerp aan uw onderzoek te onderwerpen en u eenige bedenkingen aan te bieden, betreffende de bekwaamheidsvoorwaarden welke ik voorstel in de kieswet op te nemen.

Zooals ik verklaarde, ben ik voorstander van eenvoudig algemeen stemrecht, en voorzeker zou ik het mij tot plicht gerekend hebben het voor te stellen en te verdedigen, hadde ik eenen practischen uitslag voor mijne poging voorzien. Doch de tegenwoordige samenstelling der Kamers heeft mij overtuigd dat het een nuttelooze arbeid ware de verwezenlijking mijner denkbeelden zonder de minste toegeving door te drijven.

Voor alwie wenscht de werkzaamheden der grondwetgevende Kamers te zien gelukken en de vaderlandslievende verstandhouding der partijen te verwezenlijken, schijnt het duidelijk dat eene minnelijke schikking aangaande uitsluitende denkbeelden onontbeerlijk is.

Van eenen anderen kant, is het te vreezen dat de geest van verzoening onrechtvaardigerwijs strekke om afstand te doen van het beginsel van algemeen stemrecht en een stelsel aan te nemen dat het behoud bekrachtigt van den cijns, waartegen thans een groot gedeelte des lands opkomt.

Derhalve wilde ik, in de maat mijner zwakke krachten, bijdragen om te bewijzen dat integendeel het beginsel van algemeen stemrecht gepaard kan gaan met dien geest van verzoening en toegepast worden op eene wet welke door onze vreesachtigste medeleden gestemd mag worden.

Ziedaar de drijfveer mijner voorstellen. Ze zijn gegrond op dit beginsel, hetwelk mij zonneklaar schijnt, dat de tot hiertoe in de cijnsvoor-

waarden te vergeefs gezochte waarborgen, met volle zekerheid gevonden worden in de voorwaarden van ouderdom en geleerdheid des kiezers en dat die laatste voorwaarden alleen het voorrecht hebben aan de wet het noodig karakter van gelijkheid te geven.

Tot den ouderdom van 35 jaar de grens verschuivende te rekenen waarvan ieder burger kiezer erkend wordt, welke ook zijne geleerdheid zij, mits hij door de kieswet niet onder de onwaardigen gerangschikt weze, meen ik de toepassing van dat beginsel genoeg beperkt te hebben om mijn voorstel het karakter eener in hooge mate minnelijke schikking te geven, met het oog op de tot hiertoe uiteengezette denkbeelden betreffende de toepassing van het algemeen stemrecht, en ongetwijfeld heb ik dit laatste behoed voor 't gebrek dat men er meent aan te moeten toeschrijven, met name aan eene weinig verlichte en onbestendige menigte toegang tot de stembus te verschaffen.

Trouwens, men mag niet ont kennen dat in den toestand onzer beschaving de man op dien leeftijd gewoonlijk, welk ook zijn onderwijs zij, voldoende rijpheid van geest en voldoende ervaring in maatschappelijke en staatkundige vraagstukken heeft verworven om gewetensvol en met zaakkennis te stemmen.

Van eenen anderen kant, heb ik gedacht dat die bekwaamheid van mannen van meer dan 35 jaar vroeger verworven wordt door die van 25 tot 35 jaar welke kunnen lezen en schrijven; niet dat ik in het lager onderwijs op zichzelf een bewijs van staatkundige bekwaamheid zie, maar omdat het aan de burgers middelen tot waarneming en onderricht ter hand stelt, die ze spoediger tot de rijpheid en de ondervinding leidt, welke ik aan mannen van meer dan 35 jaar toeken.

Wanneer de wet op den leerplicht onze instellingen vollediger zal gemaakt hebben, zullen al de burgers van 25 tot 35 jaar aldra zonder uitzondering het stemrecht genieten, en op dat oogenblik zal de ouderdomsgrens in zooverre verlaagd worden dat men een groot getal der tegenwoordige voorstanders van eenvoudig algemeen stemrecht bevredigen zal. Mijn voorstel veroorlooft dus eenen snellen overgang naar dien toestand en zal tevens van nu af een groot getal kiezers tot de stembus toelaten.

De grondslagen opgevende van de kieswet die daarop toepasselijk zal moeten wezen, heb ik getracht den dwang welken zij, die kiezer wenschen te worden, zullen ondergaan om te bewijzen dat zij kunnen lezen en schrijven, zoo gering en zoo weinig kwellend te maken als mogelijk is.

Immers, alleen de burgers van 25 tot 35 jaar, die geen diploma bezitten en niet gedurende minstens zes jaar de lagere school bezochten, zullen de proef van schrijven en lezen moeten ondergaan. Al de anderen van denzelfden leeftijd zullen eenvoudig hunne diplomas of getuigschriften hoeven over te leggen en dat zal slechts eenen enkelen keer moeten gebeuren.

Overigens, ik herhaal het, mijns inziens strekken die proeven minder om den staat van geleerdheid des kiezers vast te stellen dan om zich te vergewissen dat hij het middel bezit om door zichzelf de feiten en omstandigheden der politiek van zijn land te kennen, desnoods zijn stembriefje te schrijven en schriftelijk aan anderen zijne inzichten of de hem betref-

fende feiten over te maken, bij middel van welke voorwaarden een burger voorzeker met gezond oordeel het stemrecht uitoefenen kan.

Onze statistiek veroorlooft ons niet met zekerheid het getal kiezers te berekenen, hetwelk het door mij besproken Wetsontwerp zou verschaffen. Toch mag men bij benadering uit de volksoptelling van 1880 afleiden dat het land nagenoeg 968,000 mannen van meer dan 35 jaar en 374,000 van 25 tot 35 jaar telt.

Aangenomen zelfs, naar de statistiek van 1880, dat 75 t. h. dier laatsten aan de voorwaarde van onderwijs beantwoorden, en uit overdreven voorzichtigheid den afval op 20 t. h. van het geheel, wegens verschillende oorzaken, berekenende (onwaardigen, onbekwamen, gemis van vaste woonplaats), dan zou het kiezerskorps, uit mijn ontwerp gesproten, uit ongeveer een miljoen kiezers voor de Kamers en 775,000 voor den Senaat bestaan.

Bij deze bedenkingen moet ik nog eens herinneren dat mijne voorstellen een bij uitstek verzoenend karakter hebben, en dat ik al mijne genegenheid overhoud voor de herzieningsontwerpen welke, onder de huidige omstandigheden, ons het eenvoudig algemeen stemrecht kunnen geven, waar ik tot hiertoe een overtuigd voorstander van gebleven ben.

Met het oog op artikel 53, heb ik insgelijks gemeend een belangrijken stap te doen op de baan der verzoening met te eischen dat de kiezers voor den Senaat meer dan 35 jaar oud zullen zijn. En ik heb gedacht dat het kiezerskorps, op zulke wijze samengesteld zijnde, al de waarborgen van orde en wijsheid zou opleveren welke eene instelling als den Senaat kenmerken.

Mijn ontwerp van herziening van artikel 56, rakende de kiesbaarheid tot den Senaat, betreft uitsluitend het bedrag van den cijns door den Senator te betalen. Die voorwaarde van cijns zou volgens mij uit onze Grondwet moeten verdwijnen of ten minste merkkelijk verzacht worden. De tolken mijner partij hebben al te dikwijls dien wensch uitgedrukt dan dat ik het noodig acht hier verder over uit te weiden.

Ik heb insgelijks het referendum gevraagd, door bijvoeging in art. 26 der Grondwet van eene bepaling waarvan ik den tekst in mijn ontwerp heb medegedeeld.

Ik ben inderdaad van gevoelen dat het in 't belang der natie noodig is aan den Koning die macht te geven, met de vrijheid voor dezen om er gebruik van te maken indien er tusschen de twee Kamers een conflict ontstond of eene belangrijke wet door haar werd gestemd met eene onbeduidende minderheid.

Ziedaar, Mijne Heeren, eenige ophelderingen van mijn voorstel welke ik meende u te moeten mededeelen.

Laat mij echter toe mijne oprechte gelukwensen te sturen aan diegenen onder u die hun best doen om het beginsel van evenredige vertegenwoordiging, en voor den Senaat de vertegenwoordiging der belangen, voor beide Kamers te doen aannemen. Ik ondersteun al die pogingen.

Ik eindig, Mijne Heeren, en richt een warmen oproep tot uwe vaderlandsliefde ten gunste van 't algemeen stemrecht.

Vergeet niet, Mijne Heeren, dat 's lands toekomst op het spel staat.

Gaan wij vastberaden voort op die baan, 't is het eenig middel om de gemoederen te doen bedaren.

(4)

Aan hen die tragsgewijze tot het algemeen stemrecht willen komen, hoewel zij erkennen dat het algemeen stemrecht onvermijdelijk is, zeg ik : Gij hebt ongelijk.

Groote woelingen zullen intusschen ontstaan, en gij zult, zonder voordeel voor iemand, de belangen der Natie in gevaar hebben gebracht.

ACHILLE LEGRAND.